

lî'ye mensup bazı kolların Hicaz ve Mısır'da bugün de mevcudiyetlerini devam ettirdikleri bilinmektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

İbn Hişâm, *es-Sire*, II, 687; IV, 375, 623; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 330; II, 131, 164; Belâzürî, *Ensâb*, I, 530; Taberî, *Târîh* (Ebû'l-Fazl), III, 32, 37, 305, 570, 600; İbn Düreyd, *el-İstikâk*, s. 550-551; İbn Hazm, *Cemhere*, II, 440, 442, 486; Sem'ânî, *el-Ensâb*, II, 300; Kalkaşendî, *Nihâ-yetü'l-ereb*, Beyrut 1984, s. 170-171; Diyârbekrî, *Târîhu'l-hamis*, II, 75; Kehlâle, *Mu'cemü kabâ' ilî'l-'Arab*, Beyrut 1402/1982, I, 104-107; Zirikî, *el-A'lâm* (Fethullah), II, 74; J. Schleifer, "Belî", *İA*, II, 487-488.

AHMET ÖNKAL

BELIAEV, Victor Mikhailovich

(1888-1968)

Sovyetler Birliği'nde
yaşayan Türkler'in
müsikileri üzerinde yaptığı
çalışmalarla tanınan Rus âlimi.

25 Ocak 1888'de Nijne-Uralsk'ta doğdu. Müsiki çalışmalarına 1906'da Harkov Müzik Okulu'nda başladı. İki yıl sonra girdiği Petersburg (Leningrad) Konservatuarı'nı 1914'te bitirdi. Buradaki öğrenimi sırasında kompozisyon üzerinde uzmanlaştı. Öğrenciliği esnasındaki başarılarından dolayı mezuniyetinden bir yıl önce aynı okulda öğretmenliğe başladı. 1916'da kıdemli öğretmenliğe, 1919'da ise profesörlüğe yükseltildi. Üç yıl sonra Moskova'ya yerleşen Beliaev burada Devlet Müzik Yayınevi, Devlet Güzel Sanatlar Akademisi ve Devlet Konservatuarı'nda görevler aldı. Ayrıca kurucuları arasında bulunduğu Moskova Çağdaş Müzik Derneği'nin yayın organı olan *Sovremennaya Muzika* (çağdaş müzik) adlı dergiyi yönetti (1924-1929). Bu dönemde yazdığı ilmî makale ve tenkitler, onun gerek Sovyetler gerekse Avrupa ve Amerika'da çağdaş müzik bilgini ve eleştirmeni olarak tanınmasını sağladı. Bu çalışmalarının sonucu olarak 1928'de V.

Victor
Mikhailovich
Beliaev

A. Uspenskiy ile birlikte *Turkmenskaya Muzika* (Türkmen müziği) adlı önemli eserini yayımladı.

II. Dünya Savaşı'nın şiddetlenmesi üzerine 1941 yılında Taşkent'e yerleşti. Bu sırada Moskova ve Leningrad'daki müzik kuruluşları da Taşkent'e taşınmıştı. Burada Özbek halk müsikisi üzerindeki araştırma ve çalışmalarını yoğunlaştırdı. İki yıl sonra tekrar Moskova'ya dönerek konservatuvarda Sovyet halklarının müzik tarihi üzerine dersler vermeye başladı. 1944'te Sovyetler'de çok az kişiye verilen doktor unvanını alarak sanat tarihi doktoru oldu. 1959 yılında Moskova Sanat Tarihi Enstitüsü'nde Sovyet halkları müzik tarihi bölümüne kıdemli araştırmacı olarak tayin edildi. Son çalışmaları da Sovyet halkları müziklerinde makam, ses yapısı ve usul konuları üzerinedir. Bu arada kendi ülkesinde, Çekoslovakya, Macaristan ve Yugoslavya'da yapılan müzik kongrelerine önemli tebliğlerle katıldı. 16 Şubat 1968'de Moskova'da öldü.

Sovyetler'de yaşayan çeşitli milletlerin ve özellikle Türkler'in müsikileri üzerinde ilmî araştırmalar yapan Beliaev'in bu çalışmalarında Aşkâbâd, Taşkent, Eski Buhara, Tiflis, Bakü, Revan gibi devrin önemli merkezlerine yapmış olduğu ilmî amaçlı birçok seyahatin rolü büyüktür. Yine bu devrede sanat danışmanı olduğu bir kuruluş vasıtasıyla Türkmen müziğine ait 1384 adet plak yapılmasına ön ayak olarak bir arşiv çalışması gerçekleştirmiştir. Ayrıca müsiki aletlerinin teşhir edildiği bir sergi düzenlemiştir. İlmî çalışmalar ve araştırmaları sırasında başka ülkelerdeki müzik bilginleriyle mektuplaşarak bu bilgi alışverişi ortamı içerisinde çalışmalarına geniş bir ufuk getirmiştir. Bunlar arasında H. G. Farmer, Erich M. von Hornbostel'den özellikle bahsedilmelidir. Beliaev görevlerinde son derece titiz, iyi huylu, bilgi ve tecrübesini ihtiyacı olan herkesle paylaşmaya hazır bir âlimdi. Bu vasıflarından dolayı meslektaşları tarafından her zaman sevilip sayılmıştır.

Eserleri. Beliaev'in hepsi de müsikiyle ilgili dokuz kitabından dördü Sovyetler'de yaşayan Türkler'in müsikisini konu edinmiştir. Bu eserler şunlardır: 1. *Turkmenskaya Muzika; stat'i i 115 p'es turkmenskoy muziki* (Türkmen müziği; Türkmen müziğinden 115 parça ve makaleler, Moskova 1928). İki bölümden meydana gelen eserin ilk bölümü Beliaev'in Türkmen müziğinin tarihi ve kültürel geçmişi

konusundaki denemeleriyle onun 1925-1926 yılları arasında meydana getirdiği koleksiyona Uspenskiy'nin yaptığı açıklamaları, ikinci bölümü ise dütar ve tütik ile icra edilen 115 melodinin notasını içine almaktadır. 2. *Muzikal'niye Instrumenti Uzbekistana* (Özbekistan müzik aletleri, Moskova 1933). Özbek müzik aletleri hakkında resim ve nota örneklerine de yer verilerek yapılmış metodik açıklamalardan meydana gelmektedir. 3. *Oçerki po istorii muziki narodov SSSR. Vipusk 1. Muzikal'naya kultura Kirgizii, Kazahştana, Turkmenii, Tadzhikistana i Uzbekistana* (Sovyet halkları müziğinin kısa tarihi, 1. bölüm, Kırgız, Kazakistan, Türkmen, Tacikistan ve Özbekistan'ın müzik kültürü, Moskova 1962). Yarisından fazlasını müzik örneklerinin teşkil ettiği eser Sovyet Konservatuarı'nda ders kitabı olarak okutulmaktadır. 4. *Oçerki po istorii muziki narodov SSSR. Vipusk 2. Muzikal'naya kultura Azerbaydjana, Armenii i Gruzii* (Sovyet halkları müziğinin kısa tarihi, 2. bölüm, Azerbaycan, Ermeni ve Gürcü müzik kültürü, Moskova 1963). Her ülke için ayrı bibliyografyaların da ilâve edildiği eserde halk müziği ve sanat müziği konu edilmiş, bu arada müzik örneklerine de geniş yer verilmiştir.

Yine müsikiyle ilgili olarak telif ettiği İngilizce on dört makaleden altısı, Rusça yirmi iki makaleden dokuzu Sovyetler'deki Türkler'in müziği üzerinedir. İngilizce makalelerden birisinin konusu ise klasik Türk müsikisidir. Barbara L. Krader makalesinde (bk. bibl.) Beliaev'in bu çalışmalarına geniş yer ayırmıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

Barbara L. Krader, "Viktor Mikhailovich, Beliaev", *Ethnomusicology*, XII/1, Middletown 1968, s. 86-100; *GSE*, III, 141; *Uzbek Sovet Ençiklopediyası*, Taşkent 1972, II, 162.

SADETTİN ÖKTEN

BELİĞ, İsmâil

(ö. 1142/1729)

Kendi adıyla da anılan
şairler tezkiresi ve vefeyâtnâme
türündeki eseriyle tanınan
şair ve tezkire yazarı.

1079'da (1668) Bursa'da doğdu. Burada bulunan devrin âlimlerinden iyi bir tahsil gördü. Kaynaklarda iyi derecede Arapça ve Farsça bildiğinden bahsedilmektedir. Dedesi ile babası Seyyid İbrâhim Şâhin Emirzâde'ye emir unvanının ne sebeple verildiği hususunda kaynak-